

Katechizmus Katolíckej cirkvi

Katechizmus Katolíckej cirkvi
(č. 874-913) – tieto body o
štruktúre Cirkvi zdôrazňujú
povolanie laikov a ich účasť na
kňazskom, prorockom a
kráľovskom poslaní Krista.

16.03.2006

I. Hierarchické zriadenie Cirkvi **Prečo je služba v Cirkvi?**

874 Sám Kristus je pôvodcom služby v
Cirkvi. On túto službu ustanovil a dal
jej moc a poslanie, zameranie a cieľ:

“Na spravovanie a stály vzrast Božieho ľudu Kristus Pán ustanovil vo svojej Cirkvi rozličné služby, ktoré sú zamerané na dobro celého tela. Lebo služobníci, ktorí majú posvätnú moc, slúžia svojim bratom, aby všetci, čo patria do Božieho ľudu,... dosiahli spásu.“

875, „Ako uveria v toho, o ktorom nepočuli? A ako počujú bez kazateľa? A ako budú kázať, ak nie sú poslaní?“ (Rim 10, 14-15). Nik, ani jednotlivec, ani spoločenstvo, nemôže hlásať evanjelium sebe samému: „Viera je z hlásania“ (Rim 10, 17). Nik si nemôže sám dať poverenie a poslanie hlásať evanjelium. Ten, koho posielal Pán, nehovorí a nekoná vlastnou autoritou, ale na základe autority Kristovej; nehovorí k spoločenstvu ako jeho člen, ale v Kristovom mene. Nik nemôže udeliť milosť sebe samému; musí mu byť daná a poskytnutá. To predpokladá služobníkov milosti, ktorých splnomocňuje a uspôsobuje

Kristus. Od neho biskupi a kňazi dostávajú poslanie a schopnosť (“posvätnú moc“) konať v osobe Krista Hlavy (in persona Christi Capitis), kým diakoni dostávajú silu slúžiť Božiemu ľudu „diakoniou“ (službou) liturgie, slova a kresťanskej lásky v spoločenstve s biskupom a jeho presbytériom (kňazským zborom). Túto službu, v ktorej tí, čo sú poslaní Kristom, konajú a udeľujú z Božieho daru to, čo nemôžu konať a udeľovať sami od seba, Tradícia Cirkvi nazýva „sviatosťou“. Služba v Cirkvi sa udeľuje osobitnou sviatosťou.

876 So sviatosťou povahou ekleziálnej služby (ministerium ecclesiale) je vnútorne spätý jej charakter služby (servitium). A vskutku, keďže služobníci (ministri) sú úplne závislí od Krista, ktorý im dáva poslanie a autoritu, sú naozaj „Kristovými služobníkmi“ podľa vzoru toho, ktorý pre nás slobodne prijal „prirodzenosť

sluhu“ (Flp 2, 7). Pretože slovo a milosť, ktorých sú služobníkmi, nie sú ich, ale Kristove, ktorý im ich zveril pre iných, majú sa dobrovoľne stať sluhami všetkých.

877K sviatostnej povahe ekleziálnej služby takisto patrí to, že má kolegiálny charakter. A vskutku, Pán Ježiš už na začiatku svojej služby ustanovil Dvanástich ako „zárodok nového Izraela a zároveň počiatok posvätnéj hierarchie“. Spoločne boli vyvolení a spoločne aj poslaní; ich bratská jednota bude v službe bratského spoločenstva všetkých veriacich; bude akoby odleskom a svedectvom spoločenstva božských osôb. Preto každý biskup vykonáva svoju službu v rámci biskupského kolégia v spoločenstve s rímskym biskupom, nástupcom svätého Petra a hlavou kolégia. Kňazi vykonávajú svoju službu v rámci diecézneho presbytéria pod vedením svojho biskupa.

878Napokon k sviatostnej povahe ekleziálnej služby patrí to, že má osobný ráz. Hoci Kristovi služobníci konajú v spoločenstve, konajú vždy aj osobne. Každý je povolaný osobne: „Pod' za mnou“ (Jn 21, 22), aby bol v spoločnom poslaní osobným svedkom, osobne zodpovedným tomu, ktorý dáva poslanie, a konal „v jeho osobe“ a pre iné osoby: „Ja ťa krstím v mene Otca...“; „Ja ťa rozhrešujem...“

879Sviatostná služba v Cirkvi je teda služba vykonávaná v Kristovom mene. Má osobnú povahu a kolegiálnu formu. Táto forma sa realizuje vo vzťahoch medzi biskupským kolégiom a jeho hlavou, Petrovým nástupcom, a vo vzťahu medzi pastorálnou zodpovednosťou biskupa za svoju partikulárnu cirkev a spoločnou starostlivosťou biskupského kolégia o všeobecnú Cirkev.

Biskupské kolégium a jeho hlava, rímsky pápež

880 Keď Kristus ustanovil Dvanástich, „ustanovil ich na spôsob kolégia alebo trvalého zboru, na čelo ktorého postavil Petra, vyvoleného spomedzi nich“. „Tak ako svätý Peter a ostatní apoštoli tvoria z Pánovho ustanovenia jediné apoštolské kolégium, takisto sú navzájom spojení rímsky pápež, Petrov nástupca, a biskupi, nástupcovia apoštolov.“

881 Pán urobil skalou svojej Cirkvi jedine Šimona, ktorému dal meno Peter. Jemu odovzdal od nej kľúče, jeho ustanovil za pastiera celého stáda. „Je však isté, že moc zväzovať a rozväzovať, ktorú dostal Peter, bola daná, ako je známe, aj kolégiu apoštolov, spojenému so svojou hlavou.“ Toto pastorálne poslanie Petra a ostatných apoštolov patrí k základom Cirkvi. Pokračujú v ňom

biskupi pod primátom (prvenstvom) rímskeho pápeža.

882 Pápež, rímsky biskup a nástupca svätého Petra, „je stálym a viditeľným princípom a základom jednoty biskupov, ako aj množstva veriacich“. „Lebo rímsky pápež má na základe svojho úradu Kristovho zástupcu a pastiera celej Cirkvi plnú, najvyššiu a univerzálnu moc nad Cirkvou, ktorú môže vždy slobodne vykonávať.“

883 „Kolégium alebo zbor biskupov má však autoritu, iba ak sa chápe spolu s rímskym pápežom... ako so svojou hlavou.“ Takto chápané kolégium biskupov „je aj nositeľom najvyššej a plnej moci nad celou Cirkvou. Táto moc sa však môže vykonávať iba so súhlasom rímskeho pápeža“.

884 „Kolégium biskupov vykonáva moc nad celou Cirkvou slávnostným spôsobom na ekumenickom koncile“.

„Koncil nie je nikdy ekumenický, ak ho ako taký nepotvrdil alebo aspoň neprijal Petrov nástupca.“

885, „Toto kolégium, nakoľko sa skladá z mnohých, vyjadruje rozmanitosť a univerzálnosť Božieho ľudu; nakoľko je však zhromaždené pod jednou hlavou, vyjadruje jednotu Kristovho stáda.“

886, „Jednotliví biskupi sú zasa viditeľným princípom a základom jednoty vo svojich partikulárnych cirkvách.“ Ako takí „vykonávajú svoju pastorálnu správu nad tou čiastkou Božieho ľudu, ktorá im je zverená“; pomáhajú im v tom kňazi a diakoni. Ale keďže sú členmi biskupského kolégia, každý z nich má podiel na starostlivosti o všetky cirkvi. Vykonávajú ju najmä tým, že „dobře spravujú svoju cirkev ako časť všeobecnej Cirkvi“, a tak prispievajú „k dobru celého tajomného tela, ktoré je aj telom cirkví“. Táto

starostlivosť sa má vzťahovať predovšetkým na chudobných, na prenasledovaných pre vieru, ako aj na misionárov, ktorí pôsobia na celom svete.

887Susedné partikulárne cirkvi s rovnorodou kultúrou tvoria cirkevné provincie alebo väčšie celky nazvané patriarcháty alebo cirkevné oblasti. - Biskupi týchto celkov sa môžu schádzať na synodách alebo provinciálnych konciloch. „Podobne môžu dnes aj biskupské konferencie mnohorakým a účinným spôsobom prispieť k tomu, aby sa kolegiálny spôsob myslenia a cítenia [affectus collegialis] konkrétne uplatňoval.“

Poslanie učiť

888Biskupi so svojimi spolupracovníkmi kňazmi „majú ako prvú úlohu hlásať všetkým Božie evanjelium“ podľa Pánovho príkazu. Sú „hlásateľmi viery, ktorí privádzajú ku Kristovi nových učeníkov, a

autentickými učiteľmi“ apoštolskej viery obdarenými Kristovou autoritou.

889Kristus, ktorý je Pravda, aby udržal Cirkev v čistote viery, odovzdanej apoštolmi, dal jej účasť na svojej neomylnosti. Boží ľud sa „nadprirodzeným zmyslom pre vieru... neochvejne pridrža viery“ pod vedením živého Učiteľského úradu Cirkvi.

890Poslanie Učiteľského úradu (Magisterium) je späté s definitívnou povahou zmluvy, ktorú Boh uzavrel so svojím ľudom v Kristovi; má ho chrániť pred odchýlkami a ochabnutím vo viere a zaručovať mu objektívnu možnosť vyznávať bez omylu pravú vieru. Pastorálnym poslaním Učiteľského úradu je teda bdieť nad tým, aby Boží ľud zotrval v pravde, ktorá oslobodzuje. Aby duchovní pastieri mohli vykonávať toto poslanie, Kristus ich obdaroval

charizmomu neomylnosti vo veciach viery a mravov. Vykonávanie tejto charizmy môže mať rozličné podoby.

891 Túto „neomylnosť má na základe svojho úradu rímsky pápež, hlava kolégia biskupov, keď ako najvyšší pastier a učiteľ všetkých veriacich v Krista, ktorý posilňuje svojich bratov vo viere, definitívnym aktom [spôsobom] vyhlasuje učenie [týkajúce sa] viery alebo mravov... Neomylnosť prislúbenú Cirkvi má aj zbor biskupov, keď vykonáva najvyšší Učiteľský úrad spolu s Petrovým nástupcom,“ predovšetkým na ekumenickom koncile. Keď Cirkev prostredníctvom svojho najvyššieho Učiteľského úradu niečo „predkladá veriť ako zjavené Bohom“ a ako Kristovo učenie, také „definície treba prijať s poslušnosťou viery“. Táto neomylnosť má taký rozsah, aký je rozsah pokladu Božieho zjavenia.

892Božiu pomoc dostávajú aj nástupcovia apoštolov učiaci v spoločenstve s Petrovým nástupcom a osobitne rímsky biskup, pastier celej Cirkvi, keď – bez toho, aby dospeli k neomylnnej definícii a vyslovili sa „definitívnym spôsobom“ – pri vykonávaní riadneho Učiteľského úradu (Magisterium ordinarium) predkladajú učenie, ktoré privádza k lepšiemu chápaniu Zjavenia vo veciach viery a mravov. Tohto riadneho Učiteľského úradu sa veriaci v Krista majú „pridržať... s nábožnou poslušnosťou ducha“, - ktorá sa síce odlišuje od súhlasu viery, ale je jeho predĺžením.

Poslanie posväcovať

893Biskup je aj „správcom milosti najvyššieho kňazstva“, predovšetkým v Eucharistii, ktorú on sám obetuje a ktorej obetovanie zabezpečuje prostredníctvom kňazov, svojich spolupracovníkov.

Eucharistia je totiž stredobodom života partikulárnej cirkvi. Biskup a kňazi posväcujú Cirkev svojou modlitbou a svojou prácou, službou slova a vysluhovaním sviatostí. Posväcujú ju aj svojím príkladom „nie ako páni nad dedičným podielom, ale ako vzor stáda“ (1 Pt 5, 3), aby tak „spolu so sebe zvereným stádom dosiahli večný život“.

Poslanie spravovať

894.,Biskupi spravujú sebe zverené partikulárne cirkvi ako Kristovi zástupcovia a splnomocnenci radami, odporúčaniami a príkladom, ale aj autoritou a posvätnou mocou,“ ktorú však majú vykonávať na budovanie v duchu služby, ktorý je duchom ich Učiteľa.

895.,Táto moc, ktorú vykonávajú osobne v Kristovom mene, je vlastná, riadna a bezprostredná, hoci jej vykonávanie nakoniec riadi najvyššia autorita Cirkvi.“ Ale

biskupi nemajú byť pokladaní za vikárov rímskeho pápeža, ktorého riadna a bezprostredná moc nad celou Cirkvou neruší ich moc, ale naopak, potvrdzuje ju a bráni. Túto moc však treba vykonávať v spoločenstve s celou Cirkvou pod vedením rímskeho pápeža.

896 Dobrý Pastier má byť príkladom a vzorom (“formou”) pastorálnej služby biskupa. Biskup, vedomý si vlastných slabostí, „môže mať súcit s nevedomými a blúdiacimi. Nech sa nezdráha vypočuť podriadených, o ktorých sa stará ako o svoje pravé deti... Veriaci zasa majú byť oddaní biskupovi ako Cirkev Ježišovi Kristovi a ako Ježiš Kristus Otcovi.“

“Všetci poslúchajte biskupa ako Ježiš Kristus Otca a presbytérium ako apoštolov; diakonov majte v úcte ako Božie prikázanie. Nech nikto nerobí bez biskupa nič, čo sa týka Cirkvi.“

II. Veriaci laici

897, „Pod názvom laici sa tu rozumejú všetci veriaci v Krista okrem príslušníkov posvätného stavu a v Cirkvi schváleného rehoľného stavu, teda veriaci v Krista, ktorí – keďže krstom boli včlenení do Krista, boli ustanovení za Boží ľud, a svojím spôsobom dostali účasť na Kristovom kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade – vykonávajú primerane svojmu stavu poslanie celého kresťanského ľudu v Cirkvi a vo svete.“

Povolanie laikov

898, „Laici majú na základe vlastného povolania hľadať Božie kráľovstvo tak, že sa starajú o časné veci a usporadúvajú ich podľa Boha... Je teda ich osobitnou úlohou tak osvetľovať a usporadúvať všetky časné veci, s ktorými sú úzko späté, aby sa vždy diali a zveľadovali podľa Krista a boli na chválu Stvoriteľa a Vykupiteľa.“

899Iniciatíva kresťanských laikov je osobitne potrebná, keď treba zistiť a vynájsť prostriedky na to, aby požiadavky kresťanského učenia a života prenikli do sociálnych, politických a ekonomických skutočností. Táto iniciatíva je normálnou súčasťou života Cirkvi:

“Veriaci v Krista a konkrétnejšie laici stoja v prvej línii života Cirkvi. Ich prostredníctvom je Cirkev životným princípom ľudskej spoločnosti. Preto si majú najmä oni stále jasnejšie uvedomovať že nielen patria do Cirkvi, ale že sú Cirkvou, to jest spoločenstvom veriacich v Krista na svete pod vedením spoločnej hlavy, totiž rímskeho pápeža, a biskupov v spoločenstve s ním. Oni sú Cirkev.“

900Keďže laikom, tak ako všetkým veriacim v Krista, je na základe krstu a birmovania od Boha zverený apoštolát, majú povinnosť a právo jednotlivo, ako aj v združeniach

pracovať na tom, aby všetci ľudia na celom svete poznali a prijali Božie posolstvo spásy. Táto povinnosť je ešte naliehavejšia vtedy, keď ľudia iba ich prostredníctvom môžu počuť evanjelium a poznať Ježiša Krista. Činnosť laikov v cirkevných spoločenstvách je taká potrebná, že bez nej apoštolát duchovných pastierov nemôže vo väčšine prípadov dosiahnuť svoj plný účinok.

Účasť laikov na Kristovom kňazskom úrade

901., „Keďže laici sú zasvätení Kristovi a pomazaní Duchom Svätým, sú obdivuhodne povolaní a usposobení, aby sa v nich rodilo čoraz hojnejšie ovocie Ducha. Lebo všetky ich skutky, modlitby a apoštolské podujatia, manželský a rodinný život, každodenná práca, duchovné a telesné zotavenie, ak sa konajú v Duchu, ba aj životné ťažkosti, ak sa trpezlivo znášajú, stávajú sa

,duchovnými obetami, príjemnými Bohu skrze Ježiša Krista' (1 Pt 2, 5), ktoré sa pri slávení Eucharistie nábožne prinášajú Otcovi spolu s obetou Pánovho tela. Takto aj laici zasväcujú Bohu sám svet tým, že si ako ctitelia [Boha] všade sväto počínajú.“

902Na poslaní posväcovať majú osobitným spôsobom účasť rodičia, „keď žijú manželský život v kresťanskom duchu a zabezpečujú deťom kresťanskú výchovu“.

903Ak laici majú potrebné vlastnosti, môžu byť natrvalo prijatí do služby lektorov a akolytov. „Kde to vyžaduje potreba Cirkvi a je nedostatok služobníkov, môžu aj laici, hoci nie sú lektormi alebo akolytmami, zastávať niektoré ich služby, totiž vykonávať službu slova, viesť liturgické modlitby, udeľovať krst a rozdávať sväté prijímanie, podľa právnych predpisov“

Účasť laikov na Kristovom prorockom úrade

904„Kristus... vykonáva svoj prorocký úrad... nielen prostredníctvom hierarchie..., ale aj prostredníctvom laikov, a preto ich ustanovuje za svedkov a vybavuje ich zmyslom pre vieru a milosťou slova.“

“Vyučovanie..., ktoré vedie k obráteniu na vieru..., môže byť úlohou každého kazateľa, ba i každého veriaceho“.

905Laici plnia svoje prorocké poslanie aj evanjelizáciou, „čiže hlásaním Krista svedectvom života, ako aj slovom“. U laikov „táto evanjelizácia... nadobúda špecifický ráz a osobitnú účinnosť preto, že sa vykonáva v bežných životných podmienkach.“

“Ale takýto apoštolát nespočíva len vo svedectve života. Pravý apoštol

hľadá príležitosti ohlasovať Krista aj slovami tak neveriacim..., ako aj veriacim.“

906Pri katechetickej formácii, pri vyučovaní posvätných vied a v spoločenských komunikačných prostriedkoch môžu spolupracovať aj tí veriaci laici, ktorí sú toho schopní a sa na to pripravujú.

907„Podľa svojich vedomostí, odbornosti a prestíže [laici] majú právo, ba niekedy aj povinnosť prejaviť posvätným pastierom svoju mienku o tom, čo sa vzťahuje na dobro Cirkvi, a oboznámiť s ňou aj ostatných veriacich, pričom majú zachovať neporušenosť viery a mravov i úctu voči pastierom a mať na zreteli spoločný ošoh a dôstojnosť osôb.“

Účasť laikov na Kristovom kráľovskom úrade

908 Kristus svojou poslušnosťou až na smrť dal svojim učeníkom dar kráľovskej slobody, aby „sebazapieraním a svätým životom premáhali v sebe samých kráľovstvo hriechu“:

“Každý, kto si podrobuje svoje telo a ako pán nad sebou samým primerane [svojej] životnej sile nedovolí, aby mu telesné vášne rozbúrili dušu, volá sa kráľom, pretože sa akoby kráľovskou mocou dobre ovláda. Keďže sa vie ovládať a je pánom seba samého, nedá sa strhnúť do otroctva hriechu.“

909 „Laici majú okrem toho aj spojenými silami tak ozdraviť ustanovizne a životné situácie vo svete, ak nejakým spôsobom navádzajú na hriech, aby sa ony prispôbili normám spravodlivosti a skôr napomáhali praktizovanie čností, ako mu prekážali. Keď tak

budú konať, dajú kultúre a ľudskej činnosti mravnú náplň.“

910„Laici... sa tiež môžu cítiť povolaní alebo sú povolaní spolupracovať s duchovnými pastiermi v službe cirkevnému spoločenstvu na jeho raste a životnosti tým, že vykonávajú najrozličnejšie služby podľa milosti a chariziem, ktoré im Pán bude chcieť udeliť.“

911V Cirkvi „môžu veriaci laici podľa právnej normy spolupracovať“ na vykonávaní moci spravovať, a to svojou prítomnosťou na partikulárnych konciloch, - diecéznych synodách a v pastoračných radách; účasťou na vykonávaní pastoračnej služby v niektorej farnosti, spoluprácou v ekonomických radách, účasťou na cirkevných súdoch, atď.

912Veriaci majú „starostlivo rozlišovať tie práva a povinnosti,

ktoré im patria pre ich príslušnosť k Cirkvi, od tých, ktoré im patria ako členom ľudskej spoločnosti. Nech sa usilujú oboje zladať vo vedomí, že v každej časnej veci ich má viesť kresťanské svedomie, lebo nijakú ľudskú činnosť, a to ani v časných záležitostiach, nemožno vyňať spod Božej moci.“

913., „Tak je každý laik už na základe darov, ktoré dostal, svedkom a zároveň živým nástrojom poslania samej Cirkvi ,podľa miery, akou nás obdaroval Kristus' (Ef 4, 7).“